

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук,
доктора наук з державного управління, доцента
Карковської Вероніки Ярославівни
на дисертацію Томич Мар'яни Ігорівни
«Оцінювання та розвиток державно-приватного партнерства у
зовнішньоекономічній діяльності»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини
(галузь знань 29 – Міжнародні відносини)

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота Томич М. І. присвячена дослідженню оцінювання та розвитку державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності.

Державно-приватне партнерство в Україні – система відносин між державним та приватним партнерами. Проекти державно-приватного партнерства реалізовували як економічно розвинуті країни, так і ті, що розвиваються та вирішують завдання з відбудови національної економіки в несприятливих умовах. Особливо для України в умовах війни та пост воєнний період. Їх досвід переконливо доводить, що такі проекти дозволяють залучити приватний капітал в інфраструктуру у стислі строки, а також забезпечити стрімке економічне зростання навіть за відсутності значних державних вкладень. У дисертаційній роботі розроблено теоретико-методичні та прикладні засади щодо оцінювання та розвитку державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності. Автором у процесі дослідження розвинуто понятійний та термінологічний апарат, типологію чинників та удосконалено класифікацію видів ДПП у зовнішньоекономічній діяльності. В дисертації ґрунтовно оцінено стан державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності. Тому актуальність дисертації Томич Мар'яни Ігорівни не викликає сумніву.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами

Дисертаційна робота виконувалася відповідно до науково-дослідних робіт НУ «Львівська політехніка», зокрема «Ресурсно-інформаційне забезпечення моделей розвитку національних економік та їх суб'єктів у глобальній економічній системі» (номер державної реєстрації 0121U108836), «Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації» (номер державної реєстрації 0115U006723). Матеріали дослідження використанні: при розроблені держбюджетної теми Національної

металургійної академії України «Моделювання економічної поведінки та стратегії розвитку суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0116U008360) та «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (номер державної реєстрації 0116U006782); під час роботи над науковою темою «Фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України» (номер державної реєстрації 01114U006058) у Дніпропетровському державному аграрно-економічному університеті.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Представлені матеріали дисертаційної роботи та публікації дозволяють зазначити, що обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації забезпечується: професійно-грамотним вирішенням зазначених наукових завдань, що сприяло повному розкриттю теми та реалізації мети дослідження; логічно побудованою структурою дослідження.

У дисертації застосовані методи теоретичного узагальнення та систематизації, динамічного, статистичного, порівняльного та структурного аналізу, систематизації і групування, порівняння і групування, графічні зображення, теорії ігор, морфологічного аналізу та інші наукові методи дослідження, чим у цілому забезпечений належний рівень обґрунтованості положень і висновків дисертації.

Абсолютна більшість висновків і рекомендацій дисертанта ґрунтуються на глибокому аналізі вітчизняних і зарубіжних джерел. Дисертантка опрацювала низку наукової літератури. Це свідчить про достатній рівень обізнаності дисертантки у питаннях, які нею досліджуються, та забезпечує відповідний рівень обґрунтованості одержаних висновків і пропозицій.

Наукові висновки, положення й рекомендації, які одержані у дисертації, відрізняються науковою новизною. Результати дослідження широко оприлюднено у публікаціях дисертантки, апробовано на науково-практичних конференціях і впроваджено у практику.

Наукова новизна дисертаційної роботи

До наукової новизни слід віднести запропонований механізм стратегування ДПП у зовнішньоекономічній діяльності, що ґрунтується на використанні теорії ігор («гра з природою»). Цей механізм дозволив здобувачеві здійснити вибір оптимальної моделі взаємодії у формі ДПП у зовнішньоекономічній діяльності.

Дисертанткою удосконалено послідовність виявлення істотних складових ДПП, яка передбачає формування раціонального порядку їх забезпечення у зовнішньоекономічній діяльності. У дисертаційній роботі

авторка розкриває зміст кожної з цих складових, зокрема нормативно-правового, інституційного, фінансового, організаційного, обліково-аналітичного забезпечення ДПП.

Авторкою дисертації надано визначення поняття «державно-приватне партнерство у зовнішньоекономічній діяльності», під яким, на відміну від існуючих, пропонується розуміти взаємодію держави та бізнесових структур - суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності.

Дисертанткою удосконалено декомпозицію моделей ДПП, що, на відміну від існуючих, передбачає використання структурного та об'єктно-орієнтовного підходів та порядку дій щодо: формування мети і завдань моделювання ДПП, інформаційного забезпечення моделювання, вибору методів та засобів, призначених для моделювання ДПП у зовнішньоекономічній діяльності, безпосереднього моделювання (послання SADT-моделей із стандартами IDEF0), використання результатів моделювання, вибору (уточнення, коригування) моделі ДПП у зовнішньоекономічній сфері.

В дисертації наведена методична модель аналізування ДПП у зовнішньоекономічній діяльності, яка удосконалена авторкою, містить логічно-структуровану систему, елементами якої є принципи та мета аналізування, яка конкретизована у завданнях, виходячи із яких формуються напрями аналізування, що визначають застосування відповідних методів.

В дисертаційній роботі набула подальшого розвитку типологія ДПП у зовнішньоекономічній діяльності, що на противагу наявним передбачає врахування цілеспрямованості формування партнерських відносин ДПП у зовнішньоекономічній діяльності, характеру взаємодії суб'єктів ДПП у зовнішньоекономічній діяльності та просторового виміру.

Дисертанткою розвинуто чинники, які визначають державно-приватне партнерство у зовнішньоекономічній діяльності, що доповнюють переліки чинних факторів впливу на суб'єктів ДПП та забезпечує основу для використання методів послідовного аналізу із метою виявлення характеру їх впливу на ДПП у зовнішньоекономічній діяльності.

За вищевикладеним можна дійти висновку, що дисертаційна робота Томич М. І. є вагомим внеском у вирішення важливої науково-прикладної проблеми оцінювання та розвитку ДПП у зовнішньоекономічній діяльності.

Особистий внесок здобувача

Усі наукові результати, відображені в дисертації, одержані автором особисто. З наукових праць, які були опубліковані у співавторстві, у роботі використано лише ті положення та ідеї, що становлять індивідуальний внесок автора.

Практичне значення отриманих результатів

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо оцінювання та розвитку державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності.

Результати дисертаційної роботи впроваджено у практичній діяльності Давидівської територіальної громади при плануванні співпраці з суб'єктами господарської діяльності України та іноземними суб'єктами щодо договорів про державно-приватне партнерство (довідка про впровадження № 2032 від 07.10.2022 р.). Ключові положення дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання навчальних дисциплін «Адміністрування державно-приватного партнерства у бізнесі» та «Адміністрування міжнародних бізнес-структур» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Бізнес-адміністрування» (спеціальність 073 «Менеджмент») усіх форм навчання (довідка № 67-01-1262 від 18.10.2022 р.)

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені авторкою у 13 наукових працях, з яких у 2 колективних монографіях, 4 статтях у наукових фахових виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, 2 статтях в наукових періодичних виданнях інших держав, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема Scopus, 1 статті в іншому виданні, 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях і симпозіумах.

Наукові публікації Томич М.І. достатньо повно розкривають зміст дисертаційного дослідження, його наукову новизну та результати, а їх обсяг та кількість відповідають встановленим вимогам.

Структура дисертації

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 169 сторінках.

У першому розділі «Теорія та практика державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності» досліджено сутність та значення державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності, здійснено типологію державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності, розглянуто чинники, які визначають державно-приватне партнерство у зовнішньоекономічній діяльності.

У другому розділі «Аналізування та оцінювання державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності та тенденції його розвитку» сформовано положення з аналізування та оцінено стан державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності, вивчено вітчизняний та зарубіжний досвід державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності.

У третьому розділі «Розвиток державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності» здійснено моделювання державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності, сформовано порядок стратегування та визначено істотні складові і послідовність забезпечення державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності.

Наприкінці тексту дисертації подано загальні висновки, які відображають найбільш вагомні наукові та практичні результати. Список використаних джерел складено відповідно до чинних стандартів та налічує 196 найменувань.

Дисертаційне дослідження за своїм змістом відповідає спеціальності 292 – Міжнародні економічні відносини, є логічним, завершеним науковим доробком. За структурою, обсягом, оформленням та змістовним наповненням робота повністю відповідає вимогам, встановленим МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Окремі дискусійні питання та зауваження

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи необхідно відзначити такі дискусійні моменти:

1) рис. 1.1. Семантичний аналіз терміну «державно-приватне партнерство (ст. 35) не є достатньо інформативним та не відображає в повній мірі сутності досліджуваного терміну. В роботі достатньо було б зазначити метод за допомогою якого автор систематизує та узагальнює поняття ДПП;

2) в підрозділі «1.3. Чинники, які визначають державно-приватне партнерство у зовнішньоекономічній діяльності» доречно було б виокремити та розглянути чинники розвитку державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності;

3) на ст.73 зазначено, що: «за допомогою експертів та фахівців у сфері міжнародних економічних відносин було оцінено чинники, що впливають на державно-приватне партнерство в зовнішньоекономічній діяльності». В даному випадку слід деталізувати способи відбору та інформацію про експертів;

4) на ст. 106-112 наведено загальний вигляд формул щодо оцінювання рівня ДПП у зовнішньоекономічній діяльності проте, відсутня інформація вхідних даних, на основі яких в таблиці 2.6 наведено результати оцінювання ДПП у зовнішньоекономічній діяльності;

5) таблиця 2.6 Результати оцінювання ДПП у зовнішньоекономічній діяльності (ст. 113 – 114) проведено на підставі даних Давидівської ОТГ, водночас у висновках наводяться підсумки світової практики ДПП;

6) підрозділ 3.3. «Стратегування розвитку державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності» варто підсилити конкретними стратегіями розвитку ДПП у зовнішньоекономічній діяльності.

Проте зауваження та наведенні рекомендації до дисертаційної роботи не применшують її значення для науки і практики.

Загальний висновок

Дисертація Томич Мар'яни Ігорівни на тему «Оцінювання та розвиток державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності» за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дослідження виконано авторкою самостійно на достатньо високому теоретико-методичному рівні. Основні положення та отримані наукові результати висвітлено у публікаціях авторки. Анотація дисертації ідентично відображає структуру і зміст роботи, основні положення, отримані наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації та не містить інформації, що є відеутною у дисертаційній роботі.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Томич М.І. на тему «Оцінювання та розвиток державно-приватного партнерства у зовнішньоекономічній діяльності» відповідає спеціальності 292 – Міжнародні економічні відносини, Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Томич Мар'яна Ігорівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини.

РЕЦЕНЗЕНТ

к.е.н., д.н. держ.упр. доцент,
професор кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту
Національного університету
«Львівська політехніка»

Підпис Карковської В.Я.
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Карковська В.Я.

Брилинський Р. Б.